

ποκλειστικά για τη δική του εὐτυχία και μιὰ περιφρόνηση πρὸς ἑσούς δὲν ἔρχονται νὰ σκορπίσουν «χαμόγελα στοῦ πόνου τῆς γῆρας». Ἄραγε τὸν ἴδιο δρόμο θ' ἀκολουθήσει, κι ἔτσι ἄργότερα φιλοδοξία τρανήτερων πόθων τὸν κυριέψει; Ἡ φιλοδοξία τῶν πόθων δημιουργεῖ περισσότερους δυστυχημένους ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν δυστυχία» σημειώνει ὁ Ἄνρι ντὲ Ρενί στίς «Βικόνες καὶ Χαρακτήρες» του.

Ὁ ποιητὴς μέσα στίς «Δροσοσταλίδες» γυμνάζει τὸ στίχο του σὲ λογικὰ μέτρα καὶ ρυθμούς. Δυσκατακλινόμενος ἀπὸ πρότυπα ἀξιομίμητα, πακτικίζει νὰ χρωματίσει τὴ φράση καὶ νὰ τῆς δώσῃ τὴν πλαστικότητα ποὺ ταιριάζει. Κι ἂν τὸ πρῶτο πιτυχημένα ξέρει νὰ τὸ καταρθώσῃ, τὸ δεύτερο τὸ προσπαθεῖ. Μὰ ἡ πλαστικότητα τῆς ποιητικῆς φράσης, χάρισμα ἰδιαιτέρου πάντα ἐνὸς ποιητῆ προχωρημένου στὴν τέχνη του, θὰ εἴτανε καὶ κάπως δυσκολώτερο γιὰ ποιητὴ νέο, ποὺ ἡ ὀρμή του ἀπλώνεται ὡς τὰ σύνορα ἐνὸς γλωσσικοῦ νεολογισμοῦ, δειγμάτων ἐκφραστικῆς ἀνησυχίας, συχνὰ συντροφειμένης μὲ τὴν ἀληθινὴν ἀξία στὴ νέα μας φιλολογία, ποὺ τῆς ἔλαχε ὁ κληρὸς νὰ καλλιεργήσῃ τῶνθηκα τοῦ δημοτικοῦ μας λόγου. Οἱ ἀγνωστὲς λέξεις ποὺ ἀστεριώνουν τοὺς στίχους τοῦ νέου βιβλίου, ἀνκνίλεχτο εἶναι πὼς φανερώσουν τὸν πλοῦσιο χυμὸ τῆς γλώσσας. Καὶ κατὰ τὸ λόγο τοῦ Πολυλά, στὰ Προλεγόμενα τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῶν ἔργων τοῦ Σωλμοῦ, : «τὸ πλοῦτος μᾶς γλώσσας τότε μόνο φαίνεται, ἔτσι τὸ ξεσκεπάζῃ τὸ φωτισμένο μάτι τῶν συγγραφέων καὶ τὸ θέσῃ εἰς τὸ ἀληθινὸ του φῶς». Ἡ καινούργια καὶ πρωτάκουστη λέξη μᾶς εἶναι σὰν ἓνα χάραμα. Φτάνει νὰ ξέρῃ ὁ τεχνίτης τὸν τρόπο νὰ τὴ μεταχειριστῇ, νὰ τὴ διαλέξῃ καὶ νὰ δείξῃ τὴ λαμπράδα τῆς. Ὁ Ψυχάρης, στὸ ἐξαιρετο ἐκεῖνο δῆγμα «Τὰ παιδία παίξουν», τὸ εἶπε σωστά: «Μὲ τὴ λέξη τὴν καινούργια ποὺ θὰ διαλέξῃς, γίνεται καινούργιος κάθε τόπος ποὺ περιγράφεις, γίνεται καὶ κάθε σου αἴτημα καινούργιο μόνο ποὺ τὸ ἐκφράζει». Καὶ τὰ ἐκφράζει τὰ αἰσθηματικὰ ὁ ποιητὴς μὲς ξεχειλιστὰ, λαχνοισμένα, κυριολεκτικὰ «ἐξομολογημένα», χωρὶς τίποτα νὰ κρύβῃ καὶ νὰ κρατᾷ ὑπονοημένο. Εἶναι πλασμένος ἀπὸ φῶς καὶ τὸ προχώνει γύρο του δλάστραφτο, σὰ νὰ μὴν ὑπερφύλλεται πὼς κάπου κάπου οἱ ἴσκιοι εἶναι κεινοὶ ποὺ δίνουν κάποια κίνηση, κι ἀλλαγὴ, κάποιο τρόπο γιὰ κόνταγμα. τὴν «προοπτικὴν» νὰ ποῦμε. Ἀκόμα καὶ στοὺς στίχους ἐκείνους ποὺ σαλεύει ἓνα σύμβολο, ξεχωρίζουμε τὴ λιτότητα καὶ φωτεινάδα ποὺ τὸ κινεῖ.

Ὅμως ἀπάνου ἀπ' ἅλα τοῦτα, τὸ πιὸ σημαντικό εἶναι ἡ αὔρα ποὺ πνέει, ἡ εὐωδιὰ ποὺ ἀναδίδεται, ἡ φρεσκάδα ποὺ προδίδει μὲς ἀπὸ τὴς σελίδες τοῦ νιδεγαλτοῦ βιβλίου, ἀξίου προσοχῆς, ζευγαρωμένης μὲ ἄλλη τὴ συμπαθεῖα ποὺ τοῦ ταιριάζει.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΡΟΔΟΠΗ

4

Ἐκνανοίγει ἡ σκηνὴ στὴν ἀρχὴ τῆς νύχτας ἀχνοφῆγει ὁ κήπος ἀπὸ τὸ χρυσοκίτρινο λαμπάδισμα ποὺ δακτυλεύοντα ὁ ἥλιος ἄρισε νὰ σιγοσούσει πέρα καὶ λαμπυρίζει ἀνάρια-ἀνάρια ὁ ἔξαιτος οὐρανὸς μὲ τὰ μεγάλα του ἄστρα. Ἐνα λυγνάρι κρεμαστὸ σὲ γάλκινο τρίποδο λυγνοστάτη φωτίζει τὸ προστόλιο. Μόνη ἡ Ροδόπη μὲ τὸ Ἀκέρτη ἀγγαντεύει τὴ νύχτα ποὺ ἔρχεται μετὰ τόσα χρόνια νὰ εκπληρώσει τὸν πόθο τῆς. Μ' ἀξεδιάλυτο χαμόγελο ἀκούει τὸ βρακνισμένο Ἀκέρτη. Ἐρεῖ τὴν Ἀγάπη του, ξέρει πὼς νομίζει ὅτι θὰ δεχτεῖ ἐκεῖνη τὸ Δημοχάρη κι ἔμωσ τῆς ἀρέσει ἡδονικὰ μὲ τὸν πόνο του νὰ παίξει. Αἰστάνεται ἀσυγκράτητα τὴν ὀλοτελα γυναικίαια διάθεση. Τὴ μεθαίει τὸ παιχνίδι ποὺ ὅσο πιὸ ἐπικίνδυνο τὸ νοιώθει τόσο πιὸ πολὺ τ' ἀγαπᾷ. Τὴν ὀδηγεῖ καὶ τὸ μυστικὸ ἐκεῖνο κᾶτι, ποὺ μιὰ καὶ γίνεται τὸ πρῶτο βῆμα πρὸς τὸ γκραμὸ, κάθε κίνηση, κάθε λέξη σπρώχνει πρὸς τὴν πιὸ τέλεια καταστροφή. Ὅλα εἶναι φυσικὰ, ἔλα ἕπλα κι ἔμωσ τὸ χαμὸ κλείνουν μέσα τους. Εἶναι φυσικὸ γιὰ τὴ Ροδόπη νὰ παίξει μὲ τὴν ἀγάπη τοῦ Ἀκέρτη, εἶναι φυσικὸ τὸ παιχνίδι νὰ τὴν ἐρεθίζει. Γελαίει ἡ Βασιλοπούλα ὅταν τὴ ζήλεια του τῆς φανερώνει, πόσο περιφρονητικὰ ἔτσι αὐτὸς, ἔτσι δολῆς, τολμάει παιδιότητες νὰ ζυπνήσει. Καὶ σὺγχρονα μὲ τὸ γέλιο καὶ τὸ γκραχτήρα τῆς ἀπὸ παιδὶ ζωγραφίζει ὁ Ποιητὴς. Τὸν ἡδονικὸ καὶ δεσποτικὸ.

«Στὸν ἔρωτά μου δοῦλο

Σ' ἔστυρα ἐγώ, σὲ πῆρα δὲ μὲ πῆρες!
Κι' ἂν πόθησα τὸ λάγγεμα νὰ νοιώσω
τῆς ἡδονῆς, τὴ ρίζα ἐγώ, καὶ σκλόβα
δὲν ἔπεσα στ' ἀντιόικια σου — τί λέγω; —
τὰ γυναικίαια κάλλη τοῦ κορμιοῦ σου!

Τώρα ἔλα ξεχάστηκα, «δάγκασε τὸν ἀδίστακμο κι ἔπειτα μακριὰ τὸν πέταξε» ἀδιάφορη, ἂν ἀλλοιώτικα αἰστάνθηκε ὁ ἄλλος. Σαρκάζει... Πληγωμένος, περήφανος, σὲ σκηνὴ γοργὰ δραματικὴ φωνάζει ὁ Ἀκέρτης τὴν Ἀγάπη του ποὺ ἀξία τὴν ξέρει. Δὲν εἶναι δόλος ταπεινός.

«Μὲ τὸ σπαθὶ μου πῆρα τὴν ἀξία
καὶ τοῦ Αἵμου τώρα ἰσότημος λογιέμαι!
Μοῦ δίνει αὐτὸ καὶ δύναμη καὶ θάρρος
ἀνδρῶν νὰ σὲ γλυτώσω ἀπὸ τὸ χαμὸ σου
«Κ' εἶναι χαμὸς μου Ράγισσα νὰ γίνω...
«Γλυκεῖά μου ἐσύ, τί σπαραγμὸς γιὰ μένα
ποὺ μοῦ κλεῖ τοῦ ὄρκου ἢ σφραγίδα τὸ στόμα!
(Καυτάζοντας ἄλλοῦ μὲ καταφρονῶντα).
— «Μ' ἀγαπᾷ λέει καὶ δὲν πατάει τὸν ὄρκο!»

«Γι' ἀγάπη τῆς κι' αὐτὸς ὁ Δίας δὲ θὰ κρατῶσε τὸν ὄρκο του στίς Στυγὲς τὸ μυροπόρι». Ἴσως μιὰ κοπέλλα τῶν χρόνων ὅπου φαντάζεται ὁ Ποιητὴς τὴ Ροδόπη ἔσο ἀνεξάρτητη κι' ἂν εἴταν ποτὲ νὰ μὴ τολμούσε νὰ σκεφτεῖ κἄν ἓνα τέτοιο λόγο, ἔμωσ ἡ Ροδόπη ὑπεράνω τῶρα χρόνων καὶ τόπου ζωγραφίζεται πῆρια δυνατὰ μὲ τὸ μοναδικὸ χτυπητὸ αὐτὸ στίχο. Πικρασμένος ὁ Ἀκέρτης, ξεχνᾷ πὼς μιὰ ποὺ θώσαμε τὸ λόγο δὲν ἔχουμε πιὰ τίποτα νὰ ἐξετάσουμε, τίποτα νὰ κρίνουμε, ὅτι πρὶν εἰλικρινὰ πίσω τὸν ζῆ-

τήσουμε μόνο να δπκούσαμε πρέπει και φανερώσει το σνοίχημα του Ρήγα. Το κρίμα του βαρύ αντίτυπο θάχει άργότερα... Βαρύ πρό πάντων στη Ροδόπη, γιατί Έκείνη είναι ατία... Η Τιμωρία... τη στέλνει κάποια υπερκόσμια Δικαιοσύνη ή Ηθική; Χαμογελούνε όσο ξέρουν, όμως ιδι σκύβουν το κεφάλι... Στο Ρυθμό... Κάθε έγκλημα για μιά χαρά γίνεται: πού θά έξχοραστεί άργότερα μ' έναν νόνο... Έξαγνιστικό... Αν τη χαρά δέ χαροδμε μένοντας άθωοι, ό κημιός της σημερινής θυσίας μιά άγαλλίαση έτοιμάζει γι' αύριο.

Ο αντίτυπος περιμένει: τη Ροδόπη. Πώς γελά τώρα με μιά λάμψη νίκης στα μάτια το στοίχημα άκούοντας. Ο Βασιλιάς έπαιξε το θρόνο του στην τιμή της... Καλώς νάρθει... Δέ φανερώσει το σκέδιο της στο Ακέρτη. Ίσως νά μή θέλει σέ προδότη του έρκου του νά έμπιστευτεί έπως της άρσει νά τον βρείσει, όμως περισσότερο γιατί άγαπά την πιό άπαιτια άγωνία των άλλων. Διδάνι λατρίας είναι πού τη θυματίζει και μιά διαταχή άκόμα του δίνει: «Μην πάει κ' έλθει μαζί με το Βασιλιά».

Όμως όχι, χωρίς αντίσταση δέ θά παραδεχτεί ό Ακέρτης ότι νικήθηκε. Κι' άς μή το θέλει: ή Ροδόπη, θά τη σώσει. Φεύγει: αλλά κάποιο σκέδιο άφίνει νά μαντευθεί. — Πάλι μακρός γίνεται πρós το τέλος ό διάλογος, πάλι χτυπά ή πολύ λίγη έπιμονή και προσοχή πού έδωσε ό Ποριώτης στα δευτερεύοντα πρόσωπα.

Ο Ακέρτης δέν άκολουθεί καμμιά άτομική έσωτερική εξέλιξη. Έρχεται, μιλεί, φεύγει σύμφωνα με ό τι είναι άνάγκη, με ό τι θέλει ό ποιητής νά αίστηνθεί και νά πει ή Ροδόπη. Κάποια έρμή θά θέλαμε, κάτι πιό συναρπαστικό, μιá κίνηση θυμού πού ζωντανότερη την άγάπη του θά έδειχνε και πού θά δυνάμωνε άκόμα την τόσο καλή ψυχολογία της Ροδόπης. «Τώρα το φεγγάρι άπλώνει άπάνω από το παλάτι πρós τα δέντρα το άργυροπράσινο φώς του και χλωμαίνει το φώς του λυγροστάτη». Φωνάζει την Κρινώ πού προβαίνει άρχοντικά ντυμένη. Ίσως μονότονα νά ξαναλέει τις θυμόσουλές της ή Βασιλοπούλα.

Μά είσαι όμορφη! ναι, ή πιό όμορφη στον κόσμο: Ροδόπη άληθινή—μην το άστοχήσεις.

Όμως πώς τραγικά κρούει, στη γλυκειά τρυφερότη, πού μόνο κάποιε τη διακόφτουν ξεσπάσματα άσυγκράτητα φθόνου, την νόνο σκιάδα νά φανεί μπροστά στο Ρήγα. Μαρτύρια της: πλέκει ό δόλος, μαρτύρια πού άκόμα πιό θετικά στο χαμό τη σπρώχνουσε. Και κάποια ήδονική χαρά βρίσκει υπερβάλλοντα: το βασιάνισμα... Έπιμονα τον έαυτό της ταπεινώνει: μπροστά στη Κρινώ πού μ' άπορία, άλλ' έλοένα πιό ύποταχτική κάθε προσταγή δέχεται, ένα ρίγος μόνο στα μέλη της περνά και της έρχεται νά κλάψει. Από έντυχο προκίθημα, ή από τη μεγάλη άναμονή της άγάπης. Και θά θέλαμε άόριστο νά τ' άφινε ό Ποριώτης. Η έπιμονή, το χιλνάει τη γεμάτη φοβέρες στιγμή. Άργότερα πάλι ό Δημοχάρης έμολογεί, έπως τώρα ή Κρινώ, ένα προκίθημα θανάτου δέν ανεβαίνει φυσικά από τα έλδοθα του Είναι. Ο θάνατος της Κρινώς, κι' άς παραδεχτούμε ότι ή λύση πού διάλεξε ό Ποριώτης είναι ή πιό τραγικά σωστή, έρχεται από τρίτον πού άκόμα δέν τον έχει στοχαστεί, ώστε είναι αδύνατο ή διάθεση, άφου δέν τον κλείνει μέσα της, από τώρα νά τον μαντέψει. Το έντυχο της Κρινώς πού βαθεία χαίρεται μπορεί κάποια άγωνία νά νοιώσει ένεκα αυτής της πολλής της χαράς, γιατί και μ'

έλα τα χάρδια πού μιá γλύκα και μιá νόρκη την πού τίζουν σαν το βαρύ μελόκρασο πού οι δούλες τη βιάσανε νά πιει πρι νά τη ντύσουν. Έγθρική αίστάνεται τη Ροδόπη, δέ μπορεί όμως κάτι πιό θετικό νά φοβηθεί. Αδθαίρεσιές του ποιητή, ξεζήτησε; έξωτερικής όχλοκρατικής συγκίνησης πού ψεύτικη είναι, πολύ άσχημες πηγώνουν. Άλλωστε πώς πιό άγρια θά πονούσε ή Ροδόπη ή μόνο χαρά άκουε στις Κρινώς τά λόγια κι' άντηγούσε σαν προμήνυμα του γκερεμού, όπου σπρώχνει τον έαυτό της, το κλάμα του γκιώνη!

Έξκολλουθεί ή σκιγή μακριά γιατί είναι: έλο ιδιá χωρίς δραματική διαδάρμιση πρós το τραγικότερο. Η ζήλια της Ροδόπης έχει καιρό τώρα φτασει στο κορψωμα της. Και μόνον ή τελευταία κραυγή της, αν και σ' αυτή κάτι λείπει—ή άγωνία έτι τον έαυτό της σ' ένα ψέμα προσπαθεί νά πείσει, ό λυγμός γιατί νοιώθει τη θέλησή της αδύναμη, έσο κι' αν δέν το θέλει, δέ μπορεί παρά νά θαμάσει την όμορφιά της κοπέλλας—και μόνον ή τελευταία κραυγή δυνατά σπαρχαχτική είναι, σύντομη με τη στιγμή πού έρχεται ό Ρήγας:

—Τί κι' αν είναι λουμένα και πιυμένα τα κάλλη του κορμιού σου και τα δώρα φορείς του βασιλιά... .

Γιά νά φανείς, νά λάμψεις: σαν έμένα της άρχοντίας σου λείπουν τα σημάδια: το άλυγιστο κεφάλι και το βλέμμα το άγέρωχο, πού ό φόβος δέν το σκιάζει! Και δέ μπορείς το χέρι σου νά έψώσεις με το ρυθμό της προσταγής... . Σώπα κ' ήρθε... . Μιλιά τώρα... .

Η Ροδόπη άκούμπώντας το δεξί της χέρι στον ώμο το δεξί της Κρινώς και κρατώντας τ' άριστερό της χέρι: με το δικό της τ' άριστερό, προκλίνεται μπροστά του βιάζοντας και την παιδούλα νά προσκλιθεί κ' έχτος από κάποιες περιτολογίες ίσως νά ναι αυτή μιá από τις πιό τεχνικά δραματικές σκηνές. Η Ροδόπη σκιάδα σ' ένομα της παιδούλας πού στέκεται δειλή, βουδή, σαν άγαλμα όρθό, λέει τρέποντας άπ' ό τι νομίζει: δίψα για έκδίκηση μ' έλο της τον πάθο, τά λόγια πού νοσταλγεί νά πει ή Ρηγοπούλα ή Ροδόπη.

•Ρήγα μου, έδώ τ' άέρι έρωτοπνέει,
•δροσόνερο στη στέρνα μουριουρίζει,
•και στα κλαριά γλυκολαλούν τ' άηδόνια
•κ' είν' ή ώρα... είν' ή ώρα πού ώρισε ή Ροδόπη
•μιá έρωτική βραδιά με το φεγγάρι
•σου βασιλιά νά πέσει την άγκάλμη.

Άς μή το θέλει, συγκίνηση άκράτητη, ήδονικό παλμό, δίνει στη φωνή της κι' όταν τά πιό δίδουλα λόγια λέει. Μ' έλη της τη θέληση, ύποδλητικά προστάζει την Κρινώ νά πει το ναι πού στα δικά της χέλια πύρινο ανεβαίνει. Και νομίζοντας πώς την καταδίκη του Ρήγα έτοιμάζει, τη δική της άνεμπόδιστα άποφασίζει. Το σκέδιο της έπιτυγχάνει, αλλά μαζί με την άσυνείδητη ζήλια πού έλοένα αυξάνει, γιατί αίστάνεται πώς ή Άλλη έλκυει το Δημοχάρη και τον γοητεύει, στο έρωτικό περιβάλλ, κοντά στην άγάπη πού πλέκεται, δυνάμονει ή δική της άγάπη.

Χτυπά δυνατά τις παλάμες. «Ανοίγουν πλατιά τη θύρα του παλατιού δυό μαύρες σκιάδες άναβροστάζοντας ψηλά τ' άσημένα βαριά πολυκάντηλα». Κι' ως τη

θύρα ακολουθώντας τους τούς φέρνει η Ροδόπη. Ὁδηγημα έντατικὰ δραματικὸ θὰ θέλαμε μόνο πρὸς ὁμορφία, πρὸς δυνατὰ καὶ σύμφωνα νάσαν τὰ λόγια πρὸς σύγχρονα τοὺς ἴδιους. Ἀγκαλιασμένοι ὁ Δημοχάρης καὶ ἡ Κρινὼ μπαίνουν στὸ παλάτι καὶ βαρεῖα πίσω τους κλείνει τὰ θυροφύλλα θριαμβευτικὰ χαμογελώντας. Μὰ ἀμέσως ἐπειτα «τρέμοντας, λυωμένη, κάθεται ἀθελά καὶ ρίχνοντας τοὺς ἀγκῶνες στὰ γόνατα καὶ τὴν κεφαλὴ στὰ χέρια ξεσπᾷ μ' ἓνα βαρύνκαρδο "Ἀχ!". Καὶ δῶ θὰ ἔπρεπε ἀσυζήτητα νὰ τελείωνε τὸ δεύτερο ἐπεισόδιο κρατώντας μόνο γιὰ τέλος τὸ σπαραχτικὸ στίχο: «Ὁρες! τί ἄργα περνάτε». «Ἀποστακμένη πέφτει στὰ σκαλοπάτια».

Δὲν ἔπρεπε τίποτε ἄλλο νὰ εἶχε προσθέσει ὁ Ποιητής. Ὅλη ἡ ἐξέλιξη, ὅλη ἡ φρίκη τώρα στὴν καρδίᾳ τῆς Βασιλοπούλας ζωγραφίστηκε. Καὶ φτάνει. Ἄν ὁ Λαέρτης ἀπὸ ἀγάπη περισσότερο ἀκόμα περπατᾷσε τὸ λόγο του, ἐλευθερώνοντας τὸν Αἴμο, ἂν ἔρχονται μαζί νὰ σώσουν τὴν Ροδόπη καὶ τοὺς γελᾷ μὲ τὴν χαρὰ ὅτι ἐκείνη δὲν εἶναι μὲ τὸ Βασιλιά καὶ πῶς; σὲ παγίδα τὸν παρέσυρε γιὰ νὰ νικήσουν, χωρὶς νὰ ὁμολογήσει στὸν ἀδελφὸ τῆς ποιά εἶναι ἡ κοπέλλα πρὸς θυσία—τὴν ἀδικιὰ τῆς γιὰ τὴν ἀγάπη του τὴν ξέρουμε—ἂν ὁ Αἴμος μ' ἀπεριόριστη εὐγνωμοσύνη τὴν θαμάζει, δὲν ἐνδιαφέρει, ἀφοῦ ἡ δράση δὲν προχωρεῖ, ἀφοῦ στοὺς χαρακτήρες πιά τίποτε δὲν προσθέτει ὁ Ποιητής. Ἡ ἀπάτη εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὸν ἀντίχτυπο πρὸς τὸ ἔχει, μὰ μποροῦσε νὰ ἐξαρθεῖ μὲ λίγες φράσεις στὸ τρίτο μέρος. Λόγια λένε μόνο, πολλά, γνωστὰ ἀπὸ πρὶν, κάποτε μάλιστα κοινότυπα ἀτκήμα: «Ἄτιμος πρὸς δὲν ἀλλάζω θήκη στὸ σπαθί μου μὲ τὸ κορμί σου τὸ ἄζευγο».

Περνοῦνε ἄργα οἱ ὥρες. «Τώρα τὸ φεγγάρι γέρνει πρὸς τὴ δύση καὶ ὁ ἴσκιος τῶν κυπαρισσιῶν ἀπλώνεται ἀπάνω στὸ προστώλιο. Γλυκοχαράζει. Ἀργοσαλεύουνε τὰ φύλλα καὶ κυρτίζει πεσμένη στὰ σκαλοπάτια ἡ πρᾶσινοφόρα Ροδόπη μὲ προσκέφαλο τ' ἀριστερὸ τῆς χέρια». Ἡ διάθεση μετὰ τὸν ὑποδλητικὸ τελευταῖο στίχο τῆς πρὶν πράξης, σ' ἀναμονὴ τραγικῆς ἐξέλιξης, ἓνα «ἐμβόλιμο» ἐπιζητεῖ σύμφωνα μουσικῶς... Προβαίνουνε δειλές οἱ κοπέλλες. Ἡ Ροδόπη τίς ἔχει διώξει, ἐλευτέρες τίς κήρυξε καὶ τρέμουνε τὴν ἀνεξαρτησία. Δὲν εἶναι πλασμένες γιὰ τὸ ἐλεύτερο πρὸς γεμάτο φοδέρες τὸ βλέπουνε. Σὲ μακρυνὸ ἀντίλαλο ἀκούμε καὶ κάποιον λόγο τοῦ Nietzsche: «Bist Du ein Solcher, der einem Joche entrinnen durfte?» Ὅμως περιττὴ γιὰ τὴν ἐνότη εἶναι αὐτὴ ἡ ἀγωνία θὰ θέλαμε ὁ Ποιητὴς σὲ κάποιον ἄλλο παράπονο νὰ εἶχε ἐπιμένει. Ἀδιάφορο ἂν τίς ἔδωξε ἡ κυρὰ του γιὰ τὴν θύμωσιν τόσο πολὺ; Εἶναι λοιπὸν τέτοιο κρῖμα ν' ἀγαπήσει κανεὶς τὴ Ζωή; Κ' ἡ Νύκτις κοντὰ στὴ σπαραχμένη Βασιλοπούλα θὰ τόνιζε τὸν ὕμνο τῆς χαρᾶς, τὸν ἴδρονικὸ τὸν ὕμνο.

Κ' ἔρχοντα ἀναγνωρίζουν τὴ Ροδόπη στὴ γυναίκα τὴ ντυμένη σὰ σκλάβια καὶ πρὸς ἀποστακμένη φρίνεται μὲ κάτω ἀπὸ τὰ κλεισμένα βλέφαρά της τὰ ἴχνη πῶς ἐκλάψε. Τρομαγμένες ἀποτραδιούονται. Μόνη ἡ Μαντῶ μὲ μιὰ ματιὰ νοιώθοντας τὴν ἀγρία πράξη πρὸς συντελέστηκε, μὲ τὴν περήφανη νύση τῆς ὑπεροχῆς της τώρα, πλησιάζει καὶ τὴν ζυγνᾷ. Μὲ τίς πρῶτες της λέξεις, πρὸς σχεδὸν σὴν παραλήρημα ἀκόμα ἀνηχοῦν, δείχνει ἡ Ροδόπη τὴν ψυχικὴν ταραχὴ της. Ὁ νετρα πικρὰ εἶδε... τρέμει ὁμως μήπως ἀνοίξει ἡ πύλη, κ' ἔφυγε κανεὶς... Δὲν ποιεῖ γιὰ τὴν κοπέλλα... δὲν ξέρει τί εἶναι μετανόηση... ὁμως κάτι τὴ σφίγγει... ὄχι... Λόγια τρελλὰ λέει... γιὰ τὴ

νίκη της. «Ναί, θέλω νὰ χορέψω ἀπὸ τὴν χαρὰ μου! χὰ, χὰ! Βλέπεις, γελῶ!» Κ' ἐξκολουθεῖ μὲ τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμὸν σὰ μεθυσμένη ἀπὸ τὸ θρίαμβο.

«Καὶ τί ἄλλο

μποροῦσε αὐτὴ νὰ ζηλέψει στὸν κόσμον...

... τέτοιος πρὸς εἶναι, χάρισμα της»

Μὰ ἡ Μαντῶ πάλι ξέρει.

... Τί συγνὰ τὰ χεῖλια

κατηγοροῦν ὅτι ἡ καρδιά ζηλεύει».

Κ' ἐπιμένει ἐπιτηδες πλῆρη γιὰ τὴν περιφρονη καὶ μισεῖ τὴ Ροδόπη. Ἴσως, — κ' εἶναι αὐτὸ μιὰ ἀπὸ τίς πρὸς ὁμορφες καὶ συγκινητικῆς ἰδέες τοῦ Ποιητῆ— ἴσως, ποῖός ξέρει, νάσαι κόρη της ἡ Κρινὼ.

— «Κ' εἶν' ὁμορφος ὁ Ρήγας, δὲν τὸν εἶδες;

«Καλὰ τὸ λὲς χαρὰ στὴν πρὸς ἔχει νοιώσει

τὴ γλύκα τοῦ φιλοῦ του».

Ὡ! πῶς ὁμολογεῖ ἡ φωνὴ πρὸς ἀδύναμη νὰ τὴν συγκρατήσαι ξεφεύγει στὴ Ροδόπη «Δὲν ἀντέχω». Τὰ μάνταλα σηκώνουν. Δὲ μπορεῖ πιά. Κ' ἀγκαλιάζοντας τὴ Μαντῶ σέρνεται πίσω της γιὰ νὰ φύγουν γοργότερα μὴν ἀνταμῶσαι: «τὸ Δημοχάρη πρὸς προβαίνει: δηγώνοντας ἀπὸ τὸ χέρι τὴν Κρινὼ».

(Στ' ἄλλο φύλλο τελειώνει)

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

ΜΑΡΙΝΑ

Κατὰ τίς δέκα τὸ πρωί, ἀντάμωσα ἐξω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς αὐλῆς, τὴν κυρὰ Μαρίνα, γυναίκα λιγύλογη καὶ πολυδουκνισμένη. Δὲν παραπονιόταν γιὰ τὰ τόσα βάσανά της, μὰ μὲ καρτερία τὰ ὑπόμεινε.

Ἦξερα πῶς εἶχε γιὸ στρατιώτη, καὶ εἶχα μάθει, πῶς; σὲ κάποιον κωδῶ τὸν ἐπλήγησαν. Γι' αὐτὸ ἄμυ τὴν εἶδα τὴ ρώτησα γιὰ τὸ παιδί της.

— «Μεῦστελε γράμμα, μοῦ ἀπάντησε, μὰ ἄλλοιῶς μὰ; τᾶγραψε, καὶ ἄλλοιῶς εἶναι... Τὸ παιδί εἶτανε σὲ κακὸ χάλι. Γυμνὸ... ξεκάλλτρωτο, καὶ σκακαμένο!... Μέθυσσε μιὰ Κυριακὴ μὲ τοὺς ἄλλους στρατιώτες, καὶ μὲ τὸ ξέρος τὸν ἐχτύπησαν στὸ πόδι. Ἄπ' τὸ γοφὸ καὶ κάτω. Καὶ τὸ εἶχανε κάπου δυὸ μῆνες στὸ νοσοκομεῖο... ἀνείσθητο! Σκέψου λοιπὸν τί βάσανα καὶ τί ἐνοίεις ἔχω μὲζὸ του. Μὰ τώρα, δόξα σοι ὁ Θεός, σηκώθηκε. Πούλησε, παιδάκι μου, καὶ τὸ μαντῶα του, καὶ τὸ σῶδρακο, γιὰ νὰ πιεῖ!... Καὶ νὰ ἴδης, ἓνα παλλικάρ... ὁμορφος, σὴν κοπέλλα φηλὸς φηλὸς, μὲ λιγάκι μαδρον μουστακάκι. Καὶ καλὸς; Καλὸς ὅσο δὲν παίρνει. Μὰ οἱ κκεῖς συννηκτροφές μοῦ τὸ καταστρέφανε... Κ' ἐδῶ στὴν Ἀθήνα πρὸς εἶτανε τὰ ἴδια ἔκανε. Ἐρεψε μέρους καὶ νύχτες; ἀπ' τὸ σπῆτι. Ἐτρεχε ὁ πατέρας του νὰ τὸν εἶρει. «Στὸν Πειραιά!» τοῦ λέγανε, κ' ἔτρεχε στὸν Πειραιά. Στὸ Παλιὸ Φάληρο τὸν εἶδαμε! Κι' ἔτρεχε στὰ Φάληρα. Ἄσε πρὸς ξοδιαζότανε, ἄσε πρὸς ἔλυωνε στὰ πό-